

Jorrit Rijpma

Die andere verkiezingen

Bij het verschijnen van deze aflevering liggen de Tweede Kamerverkiezingen achter ons en zullen we weten of Omtzigt over links of over rechts gaat. Het kabinet Rutte viel op de 'asielcrisis', opinieonderzoek wees uit dat het merendeel van de Nederlanders minder asielzoekers wil en bijna alle partijen bepleitten 'grip op migratie'. Toch kwam bestaanszekerheid, en niet migratie, als belangrijkste campagnethema uit de bus. Interessant is dat in het kielzog daarvan wel het beperken van arbeidsmigratie en studiemigratie in het vizier kwamen. Misschien speelde hierin ook mee dat in tegenstelling tot asielmigratie, legale migratie – mits van buiten de EU – niet volledig beheerst wordt door het Unierecht.

Desondanks kan worden gesteld dat de volgende stembusgang, die voor het Europees Parlement in juni 2024, van veel groter belang is dan nationale verkiezingen. De EU is op bijna alle asiel- en migratiedossiers bevoegd. De Europese volksvertegenwoordiging heeft als medewetgever een veto op bijna alle voorstellen die uit de koker van de Europese Commissie komen. De verkiezingen voor het Europees Parlement bepalen indirect de politieke kleur van die Commissie, omdat regeringsleiders bij hun voordracht voor de Commissievoorzitter rekening moeten houden met de verkiezingsuitslag, en de Commissievoorzitter in belangrijke mate de prioriteiten van de Commissie bepaalt.

In een eerder redactioneel commentaar werd al opgemerkt dat de Nederlandse roep om het inperken van arbeidsmigratie haaks staat op ontwikkelingen in bijvoorbeeld buurland Duitsland, waar buitenlandse arbeidskrachten zelfs door de vakbonden met open armen worden ontvangen. Landen als Italië

en Polen, toch niet bekend om hun promigratiestandpunt, zetten de deuren wijd open om arbeidstekorten aan te vullen. Afgelopen maand presenteerde de Europese Commissie wederom voorstellen om legale migratie te vergemakkelijken, met onder andere een online platform om vraag en aanbod te matchen. Nieuwssite Politico sprak van een Tinder voor migranten en werkgevers.

Toch is het in Brussel nu vooral alle zeilen bijzetten om de asielvoorstellen uit het Nieuwe Asiel- en Migratiepact nog voor de verkiezingen af te ronden. Dit pakket maatregelen werd in 2020, in de nasleep van de 'vluchtelingen crisis', door Von der Leyen gepresenteerd als een 'frisse start'. Alleen al daarom zal ieder resultaat als een politieke overwinning worden gevierd. Sinds juni ligt er een zwaarbevochten common approach van de Raad van Ministers (lidstaten) op belangrijke onderdelen, waaronder de opvolger van de Dublinverordening. Afgelopen oktober volgde de onderhandelingspositie ten aanzien van de 'crisisverordening', met daarin een eerste aanzet tot meer onderlinge solidariteit. Desondanks is het allesbehalve een gelopen race: de bal ligt nu bij het Europees Parlement, dat in april 2024 voor het laatst in zijn huidige samenstelling bijeenkomt.

Pact of geen pact, asiel en migratie zullen een splijtzwam blijven vormen: binnen en tussen lidstaten. Het is nog maar de vraag wat Ruttés flirt met Meloni en de Poolse verkiezingsuitslag zullen betekenen voor de traditionele scheidlijnen op dit terrein. Hoewel in heel Europa de kosten van levensonderhoud migratie als belangrijkste zorg van de Europese burger hebben verdrongen, is het debat verre van over. Sterker nog, vanuit Europees perspectief begint het pas.